

*****

DIAGOGES
DIVI PETRI NOLASCI
LIBER TERTIVS.

CAPUT I. *De Nolasco à B. Virgine Redemptricis
familia electo Patriarcha & egregio
Fundatore.*

LEMMA I.

*Jacobus I. Aragonie Rex, die inuictissimo Martyri
Divo Laurentio sacra, Militarem B. M. de Mercede.
Redemptionis captiuorum ordinem (ut ab ipsa Dei
Matre in mandatis acceperat) erigit, fundat, nuncu-
patque. Diuus Petrus Nolascus, prima huius Redemp-
trici's familiae Petra, solidissimum, vnicumque funda-
mentum, coram R. ge, & Regni Proceribus, toga om-
nino alba indutus, Magister Generalis solemnis cere-
monia creatur. Ante hec autem D. Raymundus de Pe-
ña fort, nascentis è suggesto Religionis Institutum,
in illo Regio Conuentu mirificè explanat,
commendatque.*

FOst noctem aduentu sacram Jesseidis almae,
Candida iam nouies Luna iugarat equos:

Nunc

Liber Tertius.

83

Nunc tibi pulcher adest Titan: placidusque micanti
Fundit festuum, Barcino, ab ore diem.
Eius equi latis impletat hinnitibus auras,
Æthon, Eous, cum Pyroente, Phlegon.
Plus solito volucrum concentibus intonat Æther
Multisonis: plausu nullaque penna vacat.
Omina fausta canunt: ostendunt forte Columbam
E cælo in terras aduolitasle piam.
Et sensere diem, quo toti panditur orbi,
Quod tribus exposuit Nuncia Virgo viris.
Ergo Augusta dies aderat, par nomine Menfi,
Post luces rutilat quæ prior vna nouem.
Quam tua, Laurenti, exornat craticula candens:
Cui datur & flammis vincat vt astra tuis.
O decus Hispanum, Oscensis quoquæ gloria gentis:
Diue ò, qui ceptis Laurus adusta faues.
Quis neget indicio esse tuas cum flamme prunas,
Surgere iam sobolem, quam pius vret Amor.
Quæ pro pauperibus, Libycaque in compede seruis,
Haud timeat lento, te duce, in igne mori.
Haec iam Fama celer populis vulgarat Iberis,
Indicens faustum Rege iubente diem.
Et procul aduenere viri, Proceresque potentes,
Qui te, vel cineres, fida Sagunte, colunt.
Quos roseis mulcet per amena Valentia ripis:
Quique tui potant, Turia, fontis aquas.
Quæ per Aragonios habitat gens inclita campos
Lymphis irriguos, diues Ibere, tuis.

30

Et

84 Diagogeis Diui Petri Nolasco

Et quā Cynga rapax nondum commisus Iberos
Errat: quā Sicoris lenis & vnda fluit.
Ergo iam claris reboantem heroibus urbem
Cernere erat: potuit tunc placuisse fibi.
Ipsaque se aulæ ornarat pendente fenestris:
Et placidus ventis serica ludus erant:
Perque vias stabant oleæ laetique virentes,
Quæ sacra Nolasci signa fuere pīj:
Arboribus victris Pietas ostenditur: aptæ
Frondes virtuti: frondibus apta dies.
Omnia læta sonant: vicinaque littora plausi,
Nereidumque chōrus, confremucre pari.
Dant signum interea maioris cymbala templi,
Tinnituque vocant ad sacra festa grati.
Incedunt primæ tenera cum virgine matres:
Tanta in re nec erat, qui volet esse piger.
Rex equidem proceres inter procerior ibat,
Fulgebatque in eo regitis oris honor.
Pānē ætate puer, tantum (ni fallor) Ephebus:
Hostibus horrore iamque etat ipse suis.
Sic erat (vt credo) pulcher, nee fortior illo,
Dum puer Aleides, dum iuuenisque fuit.
Proximus illi ibat rutilus si flore iuuentus,
Sancto Nolasci pectoris igne magis.
Quād demissi oculi: quād grata modestia vultus!
Ad se aliorum oculos vi rapuere sacra.
Hic est, dicebant, iussu qui Virginis almae,
Soluere, & Afra pati vincula, youcōit amans.

Hic

Liber Tertius:

85

Hic poterit iuuenium fœlix exemplar haberi:
Nobilis, & diues, vina rosasque fugit.
Illos ah pudeat falso se subdere Amori;
Hic, quæ sit Pietas, sancta que flamma, docet,
Magnifice instructam vt venere ad Numinis aram:
Ut gemino ad grates procubuer te genu:
Rex prior vt sedit solio subnixus eburno,
Post Petrus, & circum splendida turba ducum;
Haud mōra, grandisonos perflartunt organa cantus;
Mille modis dulces insonuerie chori,
Tum sacer Antistes thuris solemine Sabæi
Impletis aris coepit odore sacrum.
Postquam Euangeliū cecinit sacra verba sacerdos,
Sederat & populus, qui stetit antè, pius:
Sic vir Raymundus suggesto exorsus ab alto:
(Penderit voce omnes: ore animisque fauent.)
O qualis, quantusque dies, albisque notandum
Gemmis, illuxit, Barcino fausta, tibi!
Non hic sole micat, sed Virgine splendet amicta
Sole, facit tantum solaque Virgo diem.
Huic debet radios sphera meliore receptos:
Huic ortum debet sub Pieratē notum.
Non latet, Heroes (quando vos fatna vocauit,
Festus & hac sacra iunxit in æde dies.)
Diuae per noctem Elysia descensus ab aula,
Hancque urbem vultu se decorasse suo.
Tres fūmūs testes, voluit quibus ipsa videri,
Et dulcis Nati credere iussa sui.

E

Vnus

86 Diagoge. Divi Petri Nolasco

Vnus, Nolasco Pietate & sanguine notus,
Alter, Rex noster, Dux, Patriaque Pater.
Nominibus nostrum liceat si iungere claris,
Ad cœleste decus tertius ipse vocor. 90
Quis memoret quanta se nobis luce videndam
Obtulit? aut qualis fulsit in ore decor?
Ex quo ego vidi illam, Sol, Luna, & splendida sordēt
Astra mihi, & quidquid lucis Olympus habet,
Ecquis ego? dignum Superis admiror honorem, 95
Paruum demitti lumen ad usque meum.
Ergo ad nos venit diuini Nuncia cordis,
Et suus in miseros irradiauit Amor.
Quid petij? Quid captiuorum facta Redemptrix
Mandauit? Gratum quod sibi dixit opus? 100
Religio est modò quæ surgit, fundata sacris
Cratibus, & prunis, Martyr Ibere, tuis.
Conuenit auspicium curis rebusque gerendis,
Et Sacri amoris opus proditur igne suo. 110
Illa quid hunc nisi cœlestem spectabit amorem?
Ad nutum, id quod ager, dulcis amoris erit.
In commune bonum captiui nascitur orbis:
Auxilium miseris cœlitus illa venit.
Pulchra Redemptoris sequitur vestigia Christi: 115
Jesu per paenæ æmula facta ducis.
O pia progenies, gens selectissima, capti
Leges seruandi cui sacra Virgo tulit!
Munifica imprimis spernet Plutona tenacem:
Porgere pauperibus nescit auarus opes, 120
Non

Liber Tertius.

87

Non patris locupletis opes felicior hæres
Ad luxum, & vitæ commoda grata volet.
Christicolas redimet nummis auroque paterno;
His haustis, nec erit sedula cura minus.
Nam Pietas & Amor feruore mentibus addent: 125
Angustam virtus nititur ire viam.
Non sibi posset opem: fiet pro paupere capto
Pauper, & excipiet triste rogantis onus.
Est rubor ingenuis emendicare: quod ipsi
Accipiunt, soluit sanguis in ora ruens. 130
A vobis Proceres, petet æra, stipesque rogarib;
A vobis, ciues, æra stipesque petet.
Siue domi sitis, viridi aut sedeatis in umbra,
Seu pes vos ducat per forâ, perque vias:
Orabit supplex, & membra gementia Christi 135
Obijciet vobis esse sub hoste fero.
Nil, quod eleemosinas vestras lucretur, omittet:
Nil, vestra miseri quod redimantur ope.
Ad Maurisiacas infesta per æqua gentes
Ibit, non metuens tela minasque necis. 140
Quid trepidet, timeatve sibi, qui se offeret vltro
Poenis, iam voto victimâ sacra suo?
Non auro tantum redimet frangente catenas,
Fixave ferratis ferrea claustra seris. 145
Si quis (Christe auerte nefas) ceu transfiga, sacram
Abiuraré Fidem militiamque velit:
Seruitio diro se gens, dominoque superbo,
Ne miser hic pereat, religiosa dabit.

F 2

III

88 *Diagorges Diui Petri Nolasco*

In summa: hæc ibi erit lex, Vincis soluere, Christi
 Cum:q; Fide ad sacrum reddere ouile gregē: 150
 Tradere iē manicis: causa poscente, ferocem,
 Sospite captiuo, velle, patique necem.
 Quæ Pietas huic æqua micat? seu flamine sancto
 Tot gelidas inter fortior ardet aquas?
 Hūc dius procedit Amor Christo Hercule dignus: 155
Ioan. 15.
 A tanto hæc polita est ignea meta Deo.
 Quid Virgo afferret sacra, Sponsaque Flaminis almi?
 Quam, nisi diuini lampadas ignis, opem?
 Pallade mista sacra non cedet flamma procellis:
 Frustrā agitata feri saquiet vnda maris. 160
Cant. 8.
 Ridet aquas oleum, victorque supernat vndas:
 Hinc flammæ Sponsi lampades ignis erant.
 Hinc studium, hinc appetit inexpugnabilis ardor,
 Perpetuæque pium Religionis opus.
Eccl. 24.
 Hinc pia fundatrix, hinc Virgo decora coruscat, 165
 Pulchra quidem campis sicut oliua bonis.
 Vnde fauor misericordie? Vnde hæc clementia Matris?
 Scilicet ex oleo diuite fonte fluunt.
 Pulchra refert specimen Diue miserantis oliua;
 Iureque virgineos pandit amica sinus. 170
 Illa hominum fætrix sub barbara vincla gementum,
 Nomen ab officio, siue fauore, petit.
Merced, quod fauor est, Hispanus dicere gaudet;
 Et memor hac tanti voce fauoris erit.
 Quippè Redemptorum soboles, ordoq; superius, 175
 Dandaque militæ stirps generosa nouæ:

De

Liber Tertius.

89

De Mercede sacer Mariæ appellabitur ordo,
 Inque suum cedet nomen in orbe decus.
 En noua Relligio quanta est dignata Parente!
 Dignus erit tanta quis modò prole Pater? 180
 At tam Virgo fuit proli, quam prouida captis:
 Cernite, quam dulcis munera Matris agat.
 Munifica in miseros nil se fecisse putauit,
 Electum soboli ni daret ipsa Patrem.
 Quem sibi de legit natum iam experta fidelem, 185
 Huic dixit: Nostra tu Pater esto domus.
 Ecquis erit fœlix, qui summo vertice, vt Atlas,
 Tam cœlestè ferat Religionis onus?
 Coram est, Nolasci præsentiaque ora videtis,
 Quem sua me virtus laude grauare vetat. 190
 Author ut inuentis ponit fundamina rebus,
 Fundatve ut lectis regia templa petris:
 Sic opus ipsa suum, muniuit & atria, lecto,
 Virgo, Petro: poruit nec meliore petra.
 Ille habitum cum prole geret candore inicantē, 195
 Virginem Adæ fœda qui sine labo prober.
 Plaudite iam, mandat fieri sibi talia Virgo:
 Plaudite, fert nullas iussio sancta moras.
 Rex obedit cœlo, cui gratus proditur Author
 Nascentis sobolis militiaeque piæ. 200
 Sacra Redemptoris Nolascus suscipit arma:
 Relligio gaudet nomine nata suo,
 Libertas oritur populis optata sacratis:
 Panduntur fractis Maurica lustra seris.

F 3

Plau-

90 Diagorges Diui Petri Nolasco

Plaudite Christicola choreas, & pangite cantus: 205

Ducite festiuos Virgo Puerque choros.

Magna Redemptri date nunc praeconia Matri:

Magna tuo Nato: magna Patrique Deo:

Magnaque Spiritui, qui vtriusque a pectore prodit;

Omnia magnificis laudibus ora sonent. 210

32 35 49 37 17 49 21 27
Hinc Clio flauo mira hæc cælabit in ære,

37 48 79 98 61 24
Ut lapsæ notus Virginis annus eat.

20 55 43 9 89 61 49
Hic annum qui de numeris deducere malit:

81 17 50 69 24 37
O Edipus hæc fient disticha bina sibi. 218

Dixerat, & læto sonuere ingentia plausu

Templa: Deumque homines obstuquere pium.

Supplex instabat sacrandi oblatio panis;

Sed Deus oblatum suscipit ante Petrum.

Quid si felicem referebat imagine panem,

Pænèque erant similes inter vtrumque nota: 220

Aris offertur panis: Cererisque medullam

Accipiente Deo, post neque panis erit.

Divitijs Petrus spoliatus se omnibus offert,

Seque ipso: veteris nil hominisque manet.

Ille Redemptoris veros mutatus in artus, 225

Quid nisi spiritibus pabula sancta feret?

Iam Petrus cœlo factus dictante Redemptor,

Mentibus auxilium corporibusque dabit.

Sup-
gutatio
per nu-
meros
mino-
res iux-
ta regu-
las Hie-
ronimi
Spadij.

Ille

Libr Tertius.

91

Ille teget Christum Cereali albore colendum:

Et totum vestis mox teget alba Petrum. 230

Ergo Nolascus venit deuotus ad aras,

Pontificisque iacens adfuit antè pedes.

Quem Pater admonuit vaseat quām magna Tonanti,

Magnaque quām Matri nuncupet ausa Dei:

Quām diu pro captis debeat igne cremari, 235

Pro quorum statuit sponte salute mori.

His dictis, illum tegumentis induit albis,

Raymundo cupida nempe iuante manu:

Vestibus apposuit Regisque insigne Iacobi, 240

Addita cui in clypeo Crux fuit alba rubro:

Hoc à Rege datum Petro sobolisque futuræ,

Pectoris, & niueæ nobile stemma togæ.

Vt stetit armatus, plauserunt ora Magistro

Cuncta nouo: Noue dux ordine madte pio.

Plausibus at patuit, votis dum excedit ab aris, 245

Sub niueo, id quod erat, vellere mitis ouis.

Mysta sacrum sequitur: rursusque altaria suffit:

Fulgida Panacea sidera scandit odor.

F 4 LEM-

LEMMA II.

Rex Jacobus, quo magis Redemptoris Religionis Fundator & Patronus amantissimus ostenderetur, Nolascum, & nascentem eius familiam, intra suam excipit Regia: ibique designata ad vitæ Institutum idonea domo, maximis regia liberalitate cumulat beneficis.

Finierat sacrum Antistes diadema cinctus:
Templa iterum lato constrepue fono.
Regis erant laudes: felix o Cæsar Ibere,
Fausta tui gentes imperij orla canent.
A Joue principum, similique a Virgine Matre:
Impletisque animis iussa vtriusque pijs.
Rellgio, Zelus que Dei, regna omnia firmant;
His caput auspicijs aucta corona premet.
Non tecum Egeria elt, genitrix sed Virgo locuta;
Vincis & crecta Relligione Numam. 10
Hæc erit inter cingentes tua tempora lauros,
Vna magis felix, nobilis vna magis.
Hanc inter claros poteris numerare triunphos,
Per quam tot seruis pilea lata dabis:
Per quam se Mariæ subdet Mathematica Luna, 15
Expediat quoties fracta catena viros:
Per quam donec amor redimendi fulgeat ardens,
Perpes Maurorum vistor habendus eris.

Tum

Liber Tertius.

93

Tum vidi Heroas, verbisque animisque benigno
Regi gratantes, ordine quemque iuo: 20
Rex o cœlo chare, & Ibere gloria gentis,
Virginis alloquo docte leuare viros:
Auxisti imperium: tibi seruiet Africa tota
Scit Pietas gentis sceptrâ domare feræ.
Hæc audita mihi tulit ingens cætera murmur: 25
Sat tamen his noui, quād bona verba forent.
Continuò Rex è solio surrexit eburno,
Et flexo liquit templa sacrata genu.
Tunc populi procere que pium longo ordine Regē,
Quo venere, alacres atria in alta ferunt. 30
Nolascum interea laudant, mirantur & omnes,
Nec laus vna fuit: nec modus vnum erat.
Ceu in fraganti depictis floribus horto,
Hic violam, ille rosas, lilia & ille legit.
Sic laus virtutes Nolasci peruagat omnes: 35
Illeque virtutum floridus hortus erat.
Et fuit inter eos, qui sic æquauerit illum
Flori Jelleo Virgine Matre sato:
Christus adest miseris, & tu, Nolascce, Redemptor:
Virgine & ille venit: Virgine & ipse venis. 40
Illa Redemptoris Christum succinxit amictu,
Intra vteri genitum tempula pudica sui:
Est tibi qua redimas homines, modò candida vestis:
Hac te veste tegi, quis nisi Virgo dedit?
O felix! Matrem ipse tenes & Christus eandem: 45
Hic alii germei: tu, Petre, corde satus,

Iure

94 Diagogen Diui Petri Nolasco

Iure ergo, Nolasce, Lyra modulari canemus:
 Christum patrissas: Christi habitudinemque refers,
 Limina Rex festa comitatus ad aurea pompa
 Venit: Lætitia personat aula pia. 50
 Tum sic ille: tenes, ait, ò Nolasce, cupita:
 Vtque tibi, pariter gratulor ipse mihi.
 Nempe ambo Mariæ monitis respondimus altis:
 Fecimus & iussæ quod Pietatis erat.
 Tanti operis Virgo voluit quod conditor essem: 55
 Prima operis voluit petra quod ipse fores.
 Dum tibi saxa hærent, natorum candida turba,
 Nos, me & te, capiet regia nostra duos.
 Edita Religio Cœlo, regales parvula terris
 Cunas, & Regis debet habere domum. 60
 Hæc mihi cordi erit: auxilijs opibusque iubabo;
 Sic datus à Cœlo cognitus Author ero.
 Tu quoque ad has partes (aderat) Raymude, vocaris:
 Fac noua puppis eat flamine ducta tuo,
 Cui sic Nolascus: Quid ego, dignissime Princeps, 65
 Eloquar? Officijs obruor ecce tuis.
 Candida Religio captiuorum orta fauori,
 Natalem ipsa tibi debet in orbe suum.
 Me quoque (tanta tua est Pietas) sobolemque futurā.
 Vrbe, domo socias, diuinitusque iuuas. 70
 Nuncia Virgo Redemptricem te condere gentem
 Iussit: plus iussis, Rex Jäcobe, facis.
 Virginis haud seruus diceris inutilis almæ;
 Hinc erit officijs gratior illa tuis:

1. no. ea.
17.

Liber Tertius.

95

Si sufficiem laudare & reddere grates! 75
 Sed precor è cœlo præmia digna feras.
 Hæc ait, & prono ad plantas se projicit ore
 Regales: sibi post tecta parata subit.
 L E M M A III.

Militaris ordo Redemptorum filijs genere & virtute
 claris incipit floescere: & Nolascus cum noua prole
 miro, in munere redimendi, Charitatis fru-
 tus producere.

Q ui fecere Patriam diuino afflamine ducti,
 Candida Nolascum dic modò, Musa, viros,
 Canac, inquam, primos, quos Virginis igneus Ordo,
 Quos Pietatis amor, quos sibi Virgo tulit.
 Primus, quem niueo cinxit Nolascus amictu,
 (Non maiora canam) tu mihi, Luse, venis.
 Mox te, Basse, toga, Gallorum clara propago:
 Praefecitque tacro post sua facta gregi.
 Munus idem, Romane, tenes: sequerisque Parentem
 Tertius, ò nostrum, Liligerumque decus. 10
 His, Ameri, æquali succidis quartus honore,
 Iure Catalauni stirps generosa soli.
 Iunge his Corboriam Altaris Christique ministrum,
 Qui dedit illustres Barcino diues auos:
 Et Leonardum captiui clamantis Asylum: 15
 Hoc illum Pietas nomine nota vocat;
 Quosque egit Canonum Iurisque peritia claros,
 Ni fallor, Casolis nomen vtrique cluit:

So-

96 Diagogenes Divi Petri Nolasco

Solanæ etiam, & Dolum, geminosque Casanos,
Heroum æquantes cum Pietate genus. 20
Nec te, Paschali, nec te, Nonnate, filebo;
Proles Nolasco digna Parente tuo:
Sic Mercediadum celo filgetis in albo,
Ceu Phæbi ætherio splendet in orbe iubar. 25
O vitam possem vestras modò promere laudes: 25
succinarem palmas, prælia gesta, cruces.
Sed me cæpta ferunt: Nolascigenasque priores
Hos duxi, esto alij sint, memorare satis.
Non erat vna equitum series: sed nobilis ordo
Mistus erat Laicis Sacrificisque pijs. 30
His sacris opérari, hymnos & psallere, cura:
Illis, vt redimant, poscere dona, fuit.
Collectis stipibus redimendi munus obibant
Præsbyter, albenti cinctus equesque toga.
Ordinis à cunis centùm propè floruit annos 35
Mos hic: inde sacris res data tota viris.
Igneus ergo Patris Nolasci spiritus ibat
Per sobolis fusus pectora blanda suæ.
Ut quondam æthereus proiecta veste Propheta
Fecit Eliseo flamen inesse sumi: 40
Haud aliter charis Pietatis feruida natis
Cum niuea Petrus semina veste dabat.
En cæpere, vt apes, dulces educere fructus:
Patris vt illæ olim quæ meruere manum.
Quid si eleemosinæ, redimendi orantibus ergo, 45
Pergrata Hyblæi ceu thyma montis erant?

Reg. 4.
cap. 2.

Eia

Liber Tertius.

97

Eia age, & hos apibus confer: labor æquus utrisque:
Æqua operum requies: nec fauus æquus abest.
Illæ Hyblæ saltus peragunt & Hymettia rura:
Illi vrbes lata tub ditione sitas, 50
Ore legunt flores illæ, casiamque fragrantem:
Ore rogan illi munera sacra pio.
Ponunt illarum pars intra saepa domorum
Narcissi lachrimam primaque fulcra fauis:
Illorum pars claustra teneant, ad Numinis aras 55
Flentes, vt possint res stabilire suas.
Illæ onera accipiunt venientum: prefla thymoque
Crura leuant: alijs demere vincla putes.
Illi feruorum se deuouere catenis,
Se supèr assumunt & patientis onti:
Illæ mella thymo stipant fragrantia dulci:
Et quid melle viris dulcius esse potest?
Illi libertatem, ferro & carcere rupto,
Elliciunt: Melle est dulcior illa viris.
Ob regé illæ obeunt pulchrā per vulnera morte: 65
Non sic Parthi illum: non ita Medus amat.
Duræ illi ob seruos audent se tradere morti:
Illos & Christi cœlicus vrget amor.
Flamma hac grex opifer sex orbi illuxerat annos,
Multæ iugo soluens tempore colla bteui: 70
Nunc terris indefessus, nunc fluctibus errans,
Fertur centùm homines asseruisse quatèr.
Hos neque vi, aut armis, ærata aut classe redemplos;
Ore magis possunt æra rogata pio.

His

98 *Diagogenes Divi Petri Nolasco*

His vicit, potuitque specus, tunc Turia Maure, 75
 Extractis seruis visere scepè tuos.
 Tunc quoquè sub niueo stupuit viatore solutos
 • Ire susurranti Singulis amne viros.
 Littus & Algerij vidit pulsare redemptos
 Ad numerum facili tympana lata manu. 80
 Has multum immanes venit Nolascus ad oras,
 Huc per captiuas appulit emptor oues.
 Cui Bernardus erat, Romani agnominé Diui,
 Sat bonus in miseros, par & amore, comes.
 Emptio tractatur: vinctis referantur & antta: 85
 Er ferro exiutur libera turba graui.
 Maurus hians serui spectat, quem vendidit, aurum:
 Tempus adest: mensis fusa moneta sonat.
 Sed non tot dominis numerata pecunia duris
 Sufficit: emptores iraque auara premit. 90
 Magna Redemptorum virtus oppresa refusit:
 Horum, quid faceret, nec dubitauit an or.
 Ne, Mohometigenæ, Nolascus, ponite, dixit,
 Spem lucri: ipse spei pignora certa dabo:
 Meme, qui pro gente libens vadimonia praefeo, 95
 Vinclaque nec serui respoñer pati.
 Sic ego dum maneo, pignusque admittitis vtrò:
 Gentem duc, & eris, mi comes, are redux.
 Tum dulcis socius: Pater es, sum ego filius, inquit:
 Dura iubes, quibus & filius esse negor. 100
 Filius abiectum te linquam in vincla Parentem?
 Mi Pater, i ductor gentis, & are redi.

Sci-

Liber Tertius.

99

Scilicet ipse tuis exultans ibo redempsis;
 Horrida te tetri carceris antra prement?
 Ipse domum repetam fidis stipatus amicis: 105
 Tu Mauros inter destituendus eris?
 Fratres quanta frement de me, te Patre relicto?
 Assurgetque animis iusta querela pijs.
 Frustrà, ait ille, Patri, nate, inculabis amorem:
 Vitam pro pullis sedula spernit atis. 110
 Non fugit hoc fratres: & ero sic gravior ipsis,
 Si meus ipse tuo cedere nescit amor.
 Natus ad haec: Te absente, Pater, quis pascat ouile?
 Quis feret impositum Religionis onus?
 Si quos seruasti, si natos deseris omnes: 115
 Non vnum, geminos deseris ecce greges,
 Se Pater his victim sensit: lachrimis & obortis,
 • Nate, ait, o felix, vtere sorte tua.
 Abripis optanti charæ mihi præmia poenæ:
 Et te, me propter, pignora carcer habet. 120
 Dixit, & in sanctis nati complexibus hæsit,
 Inde petit salua cumque cohorte rates.
 Vna omnes lati Algeriano littore soluunt,
 Et clamore fretum consonat omne pio.
 Vincula namque Deo cantabant vindice fracta, 125
 Et libertatis redditæ iura suæ:
 Atque Redemptorum pulchri cettamen amoris,
 • Dum seruorum ergo pugnat vterque pati,
 Hos seruis Pylades, hos iam sine fabula Orestes,
 Plusquam Thesca prænituisse fide. 130

LE 11

LEMMA IV.

Erigitur Barcinonense cœnobium, & Nolasci humilitas, super humeros lapides & id genus ad stirram aedificij necessaria portantis, mirè elucet.

Dum feroore Petri sacratum crescit ouile, Regia dumque auctos vix capit aula viros; Cura Dei angustis nunquam non prouida rebus, Et precibus serui sueta fauere sui: Quemda mouit herum, qui largus, ut atria surgant, Nobile donauit religiosa solum. Hoc iacet, inque ampio Ponti se tendit Iberi Littore, qua media feruet Apollo die. Tum Pater exultans tali pro munere dignas Fert grates homini præcipuasque Deo. Nec minus ipse soli partes considerat omnes; A templo incipiens, hic Deus, inquit, erit. Hic (nam virtuti debet Sapientia iungi) Hic aptum inueniet Bibliotheca locum. Claustroru hic situs ingentu: hic & porticus alta: Hic erit ad totam saxea scala domum. Transitus hic, & ibi, & cellarum plurimus ordo: Hac lumen tectis: hac quoquè limen eat. Hic tandem focus: hic prompti cellararia victus: Hic & totius vilia quæque domus. Nec mora se accingunt homines: pars vertere terrā: Pars fossas saxo consolidare rudi,

Pars

Liber Tertius.

101

Pars saxa excidunt molem cultura decoram, More columnarum, fornicis inque modum. Saxa alij scalpunt: alij ceduntque dolantque Truncos: ferræ alij robora dente secant. Machina fit Parium vectura per aera marmor: Iamque inter strepitus vndique surgit opus. Auxit & ardorem exemplo Nolascus amico: Voce hortatis homines, munere seruus erat. Subdidit ipse oneri sua colla humerosque manusq; Mirus Atlas coeni vile ferebat onus. Quid memorem ligna & lapides. Quam facta fuisset Totius ipse dominus baiulus ante fuit.

Nempè prius Petri scapulis fausto omne sedit, Quod nunquam illa suis excidet acta locis. Cur timeat casus, quam nulla superbia tollit, Quæ nihil insanæ vel Babylonis habet. Ut sacra tu tollare domus, se deprimit ille, Atque humili illitus scandis ad astra gradu.

CAPUT II. De sanctis Nolasci exercitijs, & liboribus Captiuorum ergo susceptis.

LEMMA V.

Nolascus castigatu corpore, & in spiritus seruitutem redacto, victor sui ipsius fuit.

Bella gerat secum Alcides: domuisse leonem Non satis est; secum denique bella gerat;

Se domet, haud illi est series confecta laborum.
 Inter tot, superest ultimus ipse sibi.
 Sic ait Herculeos Juno pertula triumphos;
 Et benè, nam Jole pellice vietus erit.
 Diuinam res poscit opem, non Herculis astus,
 Corporis aut vires, clavigerasve manus.
 Illa ope Nolascus gelsit secum ardua victor
 Bella sui, sensus edomuitque suos. 10
 Quippè oculos iussit, ne se rerum illice fallant,
 Sidereo obtutus figere in orbe pios.
 Ire vagos vetuit, Quid ab his mors impia distat?
 Ut vidi, ut perij, qui malè vidit, ait.
 Numen flere offentum, alienæ & criminis vitæ, 15
 Hoc dabant altè oculis, ceu foret ipse reus.
 Sculperat in vultu assiduus vestigia fletus,
 Ut solet affuetas riuus arare vias.
 A puero blandis Sirenum cantibus aures
 Clasuit, & egregio maior Ulysse fuit. 20
 Has statuit dulces audire & reddere voces,
 Quæ Christi Iesu nomen & acta sonant:
 Quæ doceant virtutis iter Dominique timorem;
 Quo procul est, auida qui bibit aure dolum:
 Quæq; Deo dignum monstrant & peccatis honestū: 25
 Vir purus puros ambit in aure sonos.
 Non illum inuitabat ager, nec Adonidis horti,
 Non odor, Hybla, tuus: sed neque, Flora, tuus.
 Antra specusque libens serui patientis adibat,
 Pædor ubi, & grauior dira Mephitis olet. 30

Sic-

Sicque gravi, dum præstat opem, torquetur odore,
 Vitalesque subit fœtida pœna vias.
 At patulo flores riaso hinc discernit odorus,
 Et minus hos cœlo noscit olere benè.
 O quantum abstinuit, longa & ieunia traxit! 35
 Forte in carne putes carnis habere nihil.
 Jamque sine arte cibus, bellè quem condit ad horam
 Sobria rata fames, non nisi parcus erat.
 Non seruire gulæ, lautaque negare palato,
 Olim, vixque piter, nouerat ipse, dapes: 40
 Partes nempe suas piteris porgebat egenis,
 Et gustata quidem fercula grata dabat.
 Impiger assiduo secuit sua terga flagello;
 Non tener ut quatiens aera vana pugil.
 Membraque setigero constrinxit tegmine circum: 45
 Heu! hostem in membris nos monet esse ferum.
 Mos illi per saepa domus, sub nocte silentis
 Ferre humeris sanctæ pondera magna crucis.
 Accidit at quadam (dictu mirabile!) nocte
 Magna ut crux humeris vix leue inesset onus. 50
 Senxit, & admirans, oculis ad terga volutis,
 Te mihi quis fecit, Crux, leue pondus, ait.
 Cui Christus, sum ego, qui sacri, inquit, pondera ligni
 Tecum fautici porto leuoque manu.
 Tum carpit tabulæ breues, seu puluere, somnos: 55
 Dulcis eratque illi mista labore quies.
 Ceu qui decertant vnti se puluere prendunt:
 Naufragis in tabula ceu freta saeva fugit;

G 2

Sic

104 *Diagogenes Divi Petri Nolascō*

Sic vel delicias somni ille euincere gaudet,
Vel noctis vitat somnia vana pigræ. 60
Lectulus ille fuit, benè quo quæsivit Jēsum:
Quo benè & inuenit, lectulus ille fuit.
His animi iunxit diros frenare tumultus;
Mensque sibi in fragili corpore sana fuit;
Agra vbi mens gaudet, metuitque, cupitq; doletq; 65
Castigatae equidem est carnis inepta salus.
Lucida non cœlo sic fulgent sidera fudo.
Non sic Halcyones æquora tuta notant:
Ut placidum ille animum Boreā incumbente ferebat,
Et quasi mota in cum nulla procella foret. 70
Irruit (heu immane nefas!) manus impia quondam,
Et colaphum fregit lenis in ora viri,
Nec scelus integitur: sub claro iniuria Phœbo
Sæua fit, & rapto crevit honore magis.
Quid tunc? Mutauit vultus fera plaga decoros; 75
Ast immota loco mens, eademque fuit.
Se plagâ vlcisci potuit stimulante: sed ingens
Hinc patuit virtus, euenit vnde furor.
Ipse animo mitis, sed non abiectus, in hostem
Quæ bilem frangant, mollia verba iacit, 80
Penitet offensæ, si qua est, quam corripis, inquit:
Collige te, culpæ, vir bone, parce mea.
Nil prodest: furit ille magis, succenditur aurâ
Plus leni, ut guttis roscidus ignis aquæ.
Detonat horrendum, inflatis & grandine biccis, 85
Non hominis vultus, voxque leonis erat.

Sic

Liber Tertius.

105

Sic hominem cæcus probrisque minisque flagellat
Innocuum, diris deuouet atque caput.
Seuior horrendis tonuit numquam ignibus æther,
Nimbifer aut nigris horruit Auster aquis: 90
Quam rabidae ille furens ruit in conuitia linguae;
Infrænis metas proterit ira sacras.
Sed quæ causa animi sœua hæc incendia mouit?
Hæc, quam nec Momus carpere posse putet.
Nempè erat insano laudandus filius hosti, 95
Qui melior voluit moribus esse Patre.
Ergo hic Nolasci vestigia sacra premebat,
Vnde piâ captis voce rogabat opem.
Hoc Pietatis opus stultas patris impulit iras;
Heu! natum esse pium turpe putabat opus: 100
Et clarum renuisse genus: damnasse & autos
Mores: degenerem seque probasse suis.
Ut video, delirus homo non falsa profatur,
Non est nobilitas que Pietate caret.
Nobilium mores inflatos conscientia virtus 105
Arguit, hos damnat, degeneresque fugit.
Inuit hoc iuuenis dignus meliore parente,
Et nati mores non reprobante pios.
Cur non ponè Patrem, & post Petrum maluit ire?
In Petro Pietas, quam sequeretur, erat. 110

Aduersaria

G;

LEM-

LEMMA VI.

Nolascus nihil non laboris & hostilitatis, pro animarum salute, captivorumque libertate perpessus est;
sueque vita insidatores ad paenitentiam,
& frugem bonam convertit.

Qui benè Nolasci posset numerare labores,
Is stellas, stillas is numeretque maris:
Is pices Ponti, is tenues per littus aremas,
Idaque quot frondes, quot parit Hybla thymos:
Ruraq[ue]is Engaddi quot odora opobalsama fudant,
Viētrices palmas is quot Iduma gerit.
At mihi non euidem vires, nec Homerica Musa
Sufficient: toto nec si Helicone fluam.
Ergo de innumeris paucos cantare labores,
Non erit immerito gloria parua mihi. 10
Victima flagrabat cœlestis amoris in igne,
Diuinusque sui pectoris æstus erat.
Duceret ut populos æternæ ad limina vitæ,
Sæpius ille pati, non fugeretve mori.
Seu culpe barathro immerfos, seu carcere vinclatos, 15
Hos luci, hosque Deo reddere, totus erat.
Hic scopus, hæc susceptorum sibi cura laborum:
Hæc leuis, & cordi gratior vna suo.
Hinc varios terræ casus, pelagique minaces
Fluctus, & gentes pertulit ille feras. 20

Æquora

Aequora vel sulcat, Libyco vel littore soluit,
Infandis pænis itque reditque satur.
Iam cælum flagris Mauri videre cruentis:
Seuijt Algeriâ dira Megæra manu.
Vapulat à Numidis, tunditque Valentia tergum, 25
Tunc Mahometeo barbara facta iugo;
Passus ibi torto repetita theatra flagello,
Turba barbaricos ingeminante iocos.
Sed neque tractarunt Baleares mitius illum,
Quamquam alias fuerit pena secuta modos. 30
Omnibus hoc facinus populis commune nefandis:
Nempè colenda sacri conspuere ora viri.
Mille modis illum sannis torquere pudendis:
Nunc asini auriculas est imitata manus:
Nuncque ciconino gaudent depingere rostro, 35
Exerere & linguis ut sitibunda canis:
Fundere & absurdos naso petulante cachinos,
Plurimaque obstreperis fingere probra modis:
Innocuas ronchis premere & gannibus aures:
Vellere tum barbam virque puerque sacram, 40
Tum vocitare canem. Ah! rabido quid dicitis ore?
Non canis est, canibus sed Pius iste datus:
Vobis nimirūm hic, petitis quem dente canino.
Margaris heu porcis mititur alba feris!
O quoties Mauri fallaces arte Sinonis, 45
Illi pollicitam deseruere fidem!
Q quoties stipis assultu pirata rapaci
Æra inuasit hians, spes inopumque simul.

G 4

Sæpe